

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSIOSIOS RINKIMŲ KOMISIJOS
POLITINIŲ PARTIJŲ IR POLITINIŲ KAMPANIJŲ
FINANSAVIMO KONTROLĖS SKYRIUS**

**PAŽYMA
DĖL TĖVYNĖS SAJUNGOS-LIETUVOS KRIKŠČIONIŲ DEMOKRATŲ POLITINĖS
REKLAMOS PORTALE 15MIN.LT**

2020 m. rugsėjo 1 d. Nr. 3-77 (1.2)
Vilnius

1. Lietuvos Respublikos vyriausioji rinkimų komisija (toliau – VRK) 2020 m. birželio 1 d. gavo pranešimą (reg. Nr. 1-1154(7.9) dėl galimai nedeklaruotų Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų (toliau – TS-LKD) politinės kampanijos finansavimo sutarčių ir politinės reklamos.

2. Atsižvelgiant į tai, kad nėra prievolės raštu sudaryti sutarčių su paslaugų teikėjais, VRK 2020 m. birželio 3 d. posėdyje nutarta nepradėti tyrimo dėl TS-LKD sutarčių viešinimo. Dėl šios dalies pranešėjui atsakyta 2020 m. birželio 12 d. raštu Nr. 2-610(7.9), nurodant, kad VRK informacinėje sistemoje yra deklaruotos politinės kampanijos išlaidos. VRK 2020 m. birželio 17 d. posėdyje nuspręsta pavesti Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo kontrolės skyriui atlikti tyrimą dėl netinkamo politinės reklamos žymėjimo.

3. 2020 m. spalio 11 d. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų politinė kampanija prasidėjo 2020 m. balandžio 10 d.

4. Lietuvos Respublikos politinių kampanijų finansavimo ir finansavimo kontrolės įstatymo (toliau – Įstatymas) 2 straipsnio 8 dalyje nustatyta, kad *politinė reklama – valstybės politiko, politinės partijos, politinės partijos nario, politinės kampanijos dalyvio, jų vardu ir (ar) interesais bet kokia forma ir priemonėmis už užmokestį ar neatlygintinai politinės kampanijos laikotarpiu ar tarp politinių kampanijų skleidžiama informacija, kuria siekiama paveikti rinkėjų motyvaciją balsuojant rinkimuose ar referendume arba kurios skleidimu propaguojamas valstybės politikas, politinė partija, politinės partijos narys ar politinės kampanijos dalyvis, taip pat jų idėjos, tikslai ar programa.*

5. Įstatymo 15 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad *politinė reklama turi būti pažymėta nurodant lėšų šaltinį ir aiškiai atskirta nuo kitos skleidžiamos informacijos; 2 dalyje – politinė reklama, nepažymėta pagal teisės aktų reikalavimus arba pažymėta nesilaikant teisės aktų reikalavimų, laikoma paslėpta politine reklama ir yra draudžiama. Už jos skleidimą taikoma įstatymų nustatyta atsakomybė.*

6. Politinės reklamos žymėjimo tvarkos aprašas (toliau – Aprašas) patvirtintas VRK 2010 m. rugsėjo 7 d. sprendimu Nr. Sp-58 (2019 m. gruodžio 19 d. sprendimu Nr. Sp-439 patvirtina

nauja Aprašo redakcija). Aprašo 20 punkte numatyta, kad skleidžiant politinę reklamą, elektroninėmis priemonėmis (garsu ir vaizdu) nuolat turi būti aiškiai ir įskaitomai (pateikta kontrastiškame fone) matomas atitinkamas užrašas, nurodantis, kad tai politinė reklama, rinkimų (referendumo) agitacija (20.1 papunktis), skleidimo pradžioje ir, jei ji skleidžiama ilgiau kaip 30 minučių, pabaigoje, ne trumpiau kaip 10 sekundžių, turi būti parodomas aiškiai matomas (gali būti rodoma kaip „bėganti eilutė“) užrašas, nurodantis apmokėjimo šaltinį (20.2 papunktis). Taip pat jeigu informacija skleidžiama ilgiau kaip 10 minučių, kas 10 minučių parodomas atitinkamas užrašas, nurodantis apmokėjimo šaltinį (gali būti rodoma kaip „bėganti eilutė“) (20.3 papunktis).

7. Pranešime nurodytos portale 15min.lt transliuotos trys TS-LKD vaizdo konferencijos¹:

7.1. 2020 m. balandžio 24 d. „TS-LKD valdantiejiems pasiūlė pagalbą – pristatė ekonomikos atkūrimo planą“ (<https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/ts-lkd-valdantiejiems-pasiule-pagalba-pristateekonomikos-atkurimo-plana-56-1308826?copied>);

7.2. 2020 m. gegužės 8 d. „Ko reikia, kad ekonomikos skatinimas suveiktų?“ (<https://www.15min.lt/video/ko-reikia-kad-ekonomikos-skatinimas-suveiktu-180798>);

7.3. 2020 m. gegužės 14 d. „Emocinė sveikata: ką atskleidė pandemija ir kas toliau?“ (<https://www.15min.lt/video/emocine-sveikata-ka-atskleidepandemija-ir-kas-toliau-181070>).

8. Peržiūrint transliacijas nustatyta, kad kaip politinė reklama pažymėta pagrindinė renginio užsklanda, kurioje nurodoma renginio data, tema, dalyviai. Kalbant kuriam nors dalyviui, matomas tik pats dalyvis, bet politinės reklamos žymėjimas nematomas.

9. VRK 2020 m. birželio 22 d. raštu (reg. Nr. 2-651(7.9) kreipėsi į TS-LKD ir portalą 15min.lt (reg. Nr. 2-652(7.9)).

10. 2020 m. birželio 29 d. gautas portalo 15min.lt atsakymas, kuriame nurodyta, kad:

10.1. minėtos vaizdo konferencijos transliuotos TS-LKD užsakymu ir „artimiausiu metu bus mūsų deklaruotos VRK sistemoje“;

10.2. *„Šio projekto įgyvendinimas vyko visiems mums neįprastomis aplinkybėmis, t. y. transliacijos dėl karantino vyko nuotoliniu būdu, naudojant mums neįprastas trečiųjų šalių IT programėles. Dėl šios priežasties, tiek mūsų darbuotojai dirbo ne su sau įprasta programine įranga ir ne iš studijos (redakcijoje taip pat buvo taikomos karantino priemonės), tiek pačios transliacijos vyko su trukdžiais (laiku nepasileido, signalas trūkinėjo ir t. t.)“;*

10.3. Atkreipiamas dėmesys, kad „transliacijos metu transliacija (video medžiaga) vartotojams pasiekama ateinant tik arba per transliacijos anonsą, arba per video anonsą. Abi šios priemonės turėjo aiškų ir visiems vartotojams gerai matomą <...> pažymėjimą, kad tai „Politinė reklama“, taip pat ir pirmo kadro bei užsklandos vizualai buvo naudojami tokie, kuriuose nuolat buvo matoma užrašas – „Politinė reklama. Bus apmokėta iš TS-LKD rinkimų sąskaitos“;

¹ Įrašai peržiūrėti 2020 m. birželio 11-12 dienomis, vėliau (birželio 22 d.) pastebėta, kad yra neprieinami.

10.4. Taip pat prašoma *„atsižvelgti į tas aplinkybes, kad turinys vartotojui, tiek tituliname puslapyje, tiek aktualijų rubrikoje buvo aiškiai išskirtas kaip politinė reklama. Patekus į turinio vidų aiškiai matoma: „Politinė reklama. Bus apmokėta iš TS-LKD rinkimų sąskaitos“. Net ir video failo pradžioje ir pabaigoje vartotojui yra nurodyta taip, kaip ir reikalaujama. Ir tik video eigoje, deja, nepasirodo reikiami reklamos pažymėjimai“.*

11. 2020 m. liepos 28 d. gautas TS-LKD atsakymas (reg. Nr. 1-1990(7.9), kuriame nurodyta, kad dėl nurodytų transliacijų žymėjimo atsakingas informacijos skleidėjas 15min.lt.

12. Taigi, politinės kampanijos laikotarpiu portale 15min.lt buvo paskelbti trys TS-LKD vaizdo konferencijų įrašai, kurie buvo pažymėti nepilnai, tai yra politinės reklamos žyma „Politinė reklama bus apmokėta iš TS-LKD sąskaitos“ buvo matoma įrašo pradžioje ir pabaigoje bei rodant renginio vizualus, tačiau pažeidžiant Aprašo 20.1 papunktį užrašas „Politinė reklama“ nebuvo matomas nuolat ir pažeidžiant Aprašo 20.3 papunktį užrašas apie finansavimo šaltinį buvo rodomas rečiau nei kas 10 minučių.

13. Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 92 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad *Lietuvos Respublikos politinių kampanijų finansavimo ir finansavimo kontrolės įstatyme, rinkimų įstatymuose ir Lietuvos Respublikos referendumo įstatyme nustatytų politinės reklamos skleidimo reikalavimų nesilaikymas užtraukia baudą viešosios informacijos rengėjų ar skleidėjų vadovams arba kitiems už viešosios informacijos skleidimą ar visuomenės informavimo priemonės turinį atsakingiems asmenims nuo trijų šimtų iki vieno tūkstančio keturių šimtų penkiasdešimt eurų.*

14. Administracinių nusižengimų kodekso 589 straipsnio 4 punkte nustatyta, kad administracinių nusižengimų teiseną dėl šio kodekso 92 straipsnyje numatytų administracinių nusižengimų pradeda, administracinių nusižengimų tyrimą atlieka ir administracinių nusižengimų protokolus surašo Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų komisijos pirmininkas ir šios komisijos nariai ar Vyriausiosios rinkimų komisijos pirmininko įgalioti valstybės tarnautojai.

15. Taip pat pranešėjas nurodė, kad vienoje 2020 m. gegužės 8 d. konferencijoje „Ko reikia, kad ekonomikos skatinimas suveiktų?“ dalyvavo Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdžio (toliau – LRLS) atstovai, tačiau ši partija *„kaip finansuojanti transliaciją iš savo rinkimų kampanijos sąskaitos, nėra nurodoma, o taip pat nežymima, kad tai Lietuvos liberalų sąjūdžio partijos politinė reklama, kuri bus apmokėta iš jos rinkimų sąskaitos“.*

15.1. Peržiūrėjus konferencijos įrašą nustatyta, kad joje dalyvavo 3 TS-LKD atstovai (Dainius Kreivys, Ingrida Šimonytė ir Jurgita Šiugždinienė), 2 LRLS atstovai (Viktorija Čmilytė-Nielsen ir Simonas Gentvilas) bei 4 verslo atstovai (Lietuvos verslo konfederacijos prezidentas Valdas Sutkus, Pandemijos ekonomikos grupės narys Paulius Kunčinas, Lietuvos pramonininkų konfederacijos viceprezidentas Vidmantas Janulevičius, Lietuvos statybininkų asociacijos prezidentas Dalius Gedvilas).

15.2. TS-LKD buvo klausta, ar LRLS finansiškai prisidėjo prie šios konferencijos rengimo ir transliacijos. Atsakyme nurodyta, kad *„Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdis neprisidėjo prie renginio ir transliacijos. Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdžio atstovai buvo pakviesti diskusijoje dalyvauti svečio teisėmis, kadangi diskusijoje buvo pristatoma opozicijos (šiuo metu ją sudaro TS-LKD ir LRLS) nuomonė“*.

15.3. Nustatyta, kad konferencijos pradžioje TS-LKD atstovų pasisakymams buvo skirta beveik 26 minutės (Ingrida Šimonytė ~10 min. 30 sek. (nuo 3:41 iki 14:10), Dainius Kreivys ~ 8 min. (47:54-55:55) ir Jurgita Šiuoždinienė ~7 min. 20 sek. (nuo 55:56 iki 1:03:17), verslo atstovams – 33 min. 30 sek. (nuo 14:26 iki 47:15), LRLS atstovams – apie 12 min. 30 sek. (Viktorija Čmilytė-Nielsen 6 min. 37 sek. (nuo 1:04:11 iki 1:10:48), Simonas Gentvilas 6 min. 15 sek. (nuo 1:11:00 iki 1:17:15). Prasadėjus diskusijai (maždaug nuo 1:17:30) taip pat daugiau kartų ir ilgiau kalbėjo TS-LKD atstovai. Renginio metu LRLS atstovai padėjo TS-LKD už pakvietimą.

15.4. Konferencijos vizualuose naudota TS-LKD simbolika, rinkimų kampanijoje naudojamos spalvos.

15.5. Taigi renginio žiūrovai turėjo suprasti, kad stebi TS-LKD renginį. LRLS bei verslo atstovų pasisakymai laikytini dalyvavimu diskusijoje ir nelaikytini LRLS politine reklama.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, siūloma:

1. Pripažinti, kad portale 15min.lt buvo skelbta nepilnai pažymėta Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų politinė reklama (2020 m. balandžio 24 d. konferencijos „TS-LKD ekonomikos atkūrimo planas“, gegužės 8 d. konferencijos „Ko reikia, kad ekonomikos skatinimas suveiktų?“ bei gegužės 14 d. konferencijos „Emocinė sveikata: ką atskleidė pandemija ir kas toliau?“ įrašai).

2. Svarstyti dėl atsakomybės taikymo portalui 15min.lt.

3. Nepripažinti Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdžio politinė reklama portale 15min.lt skelbto 2020 m. gegužės 8 d. konferencijos „Ko reikia, kad ekonomikos skatinimas suveiktų?“ vaizdo įrašo.

Skyriaus vedėja

Lina Petronienė